

Жадан О. В.

головний спеціаліст із закупівель

Головне управління Державної казначейської служби України у Запорізькій області
м. Запоріжжя, Україна

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Доходи місцевих бюджетів відіграють ключову роль в їх фінансовій самостійності. Останнім часом реформування місцевих бюджетів призвело до збільшення дохідної бази, проте основну частину доходів складають міжбюджетні трансферти (у 2015 році – 59,1%, у 2016 – 53,4%, у 2017 – 54,3%) [1]. Це свідчить про значну залежність місцевих бюджетів від їх фінансування з Державного бюджету України. Для зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів і підвищення їх фінансової незалежності вважаємо за необхідне дослідити джерела формування доходів місцевих бюджетів.

Аналіз економічної літератури свідчить про інтерес учених, зокрема, Сунцової О. О., Федосова В. М., Гапонюк М. А., Піхоцької О. М., Юрія С. І. й інших, до зазначеної проблеми. Водночас, залишаються недостатньо дослідженими питання щодо вдосконалення формування доходів місцевих бюджетів і виявлення резервів їх зростання.

Основними джерелами доходів місцевих бюджетів в Україні є податкові надходження й офіційні трансферти. Протягом 2004–2017 років частка податкових надходжень в Україні коливалась, однак знизилась на 5,5% (з 45,5% до 40%), а частка офіційних трансфертів підвищилась на 11,8% (з 42,5% до 54,3%) [1]. Динаміка податкових надходжень та офіційних трансфертів місцевих бюджетів України за 2004–2017 роки показує: чим більше виділяється трансфертів, тим меншими є доходи від податків. Офіційні трансферти місцевих бюджетів складаються із субвенцій (91,9%) і дотацій (8,1%) [1]. Проте, великі обсяги субвенцій зовсім не означають, що місцева влада може самостійно вирішувати, на які потреби їх витратити, тому що вони мають цільове призначення та просто технічно перераховуються кінцевим одержувачам.

Тенденцію до збільшення має базова дотація, яку у 2017 році отримували 738 місцевих бюджетів, а на 2018 рік заплановано надати її 930 місцевим бюджетам (за рахунок збільшення бюджетів об'єднаних територіальних громад на 205 одиниць – із 293 до 498) [1].

Значна залежність бюджету від постійно зростаючих трансфертів може впливати на своєчасність та якість соціальних й інших послуг, фінансування яких здійснюється за рахунок бюджетних коштів, а також ускладнити планування та реалізацію інфраструктурних та інших проектів. Тому необхідним є пошук шляхів для зменшення зацікавленості органів місцевого самоврядування в отриманні міжбюджетних трансфертів і стимулювання їх бажання до збільшення власної дохідної бази.

У процесі міжбюджетного вирівнювання бюджети одних регіонів отримують кошти за рахунок того, що заробляють інші. Так, за 2017 рік базової дотації потребували 18 регіонів України, п'ять областей поповнили бюджет і дві області не отримували бюджетних грошей і не перераховували до державного бюджету. Найбільш дотаційним регіоном стала Івано-Франківська область (виділено 115 540,2 тис. грн). Також до трійки лідерів «споживання бюджету» увійшли Закарпатська і Чернівецька області, суми базових дотацій для яких становили 106 183,4 тис. грн і 96 870,2 тис. грн відповідно. Регіонами-донорами стали Дніпропетровська область, яка відрахувала до державного бюджету 453 263,7 тис. грн, Запорізька – 81 256 тис. грн, Київська – 58 667,2 тис. грн, Полтавська і Донецька області – по 28 500 тис. грн кожна [2].

Дослідження розподілу міжбюджетних трансфертів свідчить, що населення одних областей отримує для свого блага кошти, які заробляє населення інших областей. Кошти

субвенцій із державного бюджету місцевим можуть бути спрямованими на соціально-економічний розвиток окремих територій, наприклад, на будівництво культурно-спортивного комплексу в селі Широке Запорізької області.

Вважаємо, що соціально справедливим буде надання регіону, з бюджету якого взято кошти на будівництво культурно-спортивного комплексу, часткового права власності на нього. Право власності на володіння майном дозволяє регіону-донору володіти, користуватись і розпоряджатись належним йому майном, як зазначено у ст. 134 «Право власності – основне речове право у сфері господарювання» гл. 14 розд. 3 Господарського кодексу України [3]. Крім цього, після того як об'єкт, побудований за кошти регіона-донора почне працювати та приносити прибуток, доцільним буде отримання регіоном-донором частини цього прибутку у вигляді дивідендів.

Розрахунок суми дивідендів, які отримуватиме регіон-донор, повинен базуватись на остаточній вартості об'єкта будівництва, сумі інвестицій у цей об'єкт і прибутку за рік його експлуатації. Отже, суму дивідендів пропонується визначати за формулою:

$$D = P \times (I / V_0),$$

де: D – дивіденди; V₀ – вартість об'єкта будівництва; P – прибуток; I – сума інвестицій в об'єкт від регіона-донора.

Визначивши частку інвестицій у вартості об'єкта будівництва, можна розрахувати обсяг дивідендів у сумі прибутку. Наприклад, сума інвестицій в об'єкт будівництва становить 230,0 тис. грн, остаточна вартість об'єкта – 500,0 тис. грн, за рік його експлуатації отримано 120,0 тис. грн прибутку. Отже, $D = 120,0 \times (230,0 / 500,0) = 55,2$ тис. грн, тобто регіон-донор отримає 55,2 тис. грн дивідендів.

Таким чином, чим більша сума інвестиційних вкладень в об'єкт будівництва, тим більшою буде сума дивідендів, яку отримує регіон-донор.

Для надання законодавчого статусу пропозиції щодо закріплення за регіоном-донором права на отримання прибутку від власності на об'єкт, побудований за вкладені ним кошти, вважаємо за необхідне внести зміни до Бюджетного [4] та Господарського кодексів України [3], а саме:

- ст. 101 «Міжбюджетні трансферти між місцевими бюджетами» гл. 16 Бюджетного кодексу України доповнити таким пунктом: «У договорі щодо надання субвенції обов'язково передбачається нарахування та виплата дивідендів для місцевого бюджету, який надає кошти на будівництво»;

- доповнити ст. 134 «Право власності – основне речове право у сфері господарювання» гл. 14 розд. 3 Господарського кодексу України наступним змістом: «Місцева рада, з бюджету якої надаються кошти субвенції на будівництво або реконструкцію об'єктів спільного користування, на основі права власності користується і розпоряджається належним їй об'єктом будівництва».

Надання регіонам-донорам права власності на об'єкт будівництва дозволить їм отримувати додатковий дохід від дивідендів, а у регіонів-споживачів бюджетних коштів підвищить бажання працювати більше та поповнювати власну дохідну базу своїх бюджетів. Це також зменшить потребу окремих регіонів у міжбюджетних трансфертах.

Список використаних джерел

1. Показники виконання бюджету України / Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minfin.gov.ua/control/uk/index>.
2. Івано-Франківська область – найбільш дотаційний регіон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://firtka.if.ua/blog/view/ivanofrankivska-oblast-najbils-dotacijnij-region-ukraini116494>

3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
4. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

Жук Н. Т.
аспірантка,
Кузь В. Б.
студент

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Реформа децентралізації, яка започаткована три роки тому в Україні, передбачає створення об'єднаних територіальних громад, що формуються та розвиваються в складних економічних, правових та організаційних умовах.

Реформа місцевого самоврядування має забезпечити розвиток самодостатніх територій регіонів, створити умови для покращення життєдіяльності територіальних громад. Серед основних пріоритетів державної регіональної політики є реалізація комплексних завдань підтримки, підвищення конкурентоспроможності, фінансової стабільності та успішності об'єднаних територіальних громад (ОТГ). У цьому контексті вирішального значення набувають питання якості перспективних планів, за якими відбувається об'єднання ОТГ; стратегії соціально-економічного розвитку ОТГ; кадрового складу ОТГ, інвестиційної політики та проектів на отримання субвенцій від Державного регіонального розвитку на розвиток інфраструктури [1].

Проблематиці фінансової стійкості й спроможності як забезпечую чому чиннику конкуренції і конкурентоспроможності присвячено значну кількість праць вітчизняних і зарубіжних авторів. Однак, більшість з них зорієнтована на рівень держави, регіону або підприємства. У той же час майже не приділено уваги питанням фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад, її особливостей, чинників впливу та методів оцінки. Слід відмітити, що фінансова спроможність ОТГ напряду залежить від розробки перспективних планів формування територій громад та їх аналітичного обґрунтування.

Процес розробки стратегії соціально-економічного розвитку ОТГ передбачає вибір пріоритетів, у яких ОТГ може бути конкурентною щодо інших ОТГ регіону та країни. Цей вибір повинен здійснюватись за результатами діагностики наявних ресурсів, які ОТГ має у своєму розпорядженні - природні, виробничі, людські, фінансові, професійні кадрові та ін. Наявність інтелектуального, кадрового потенціалу - одна з головних передумов успішного функціонування та конкурентно спроможності ОТГ. Громада - це в першу чергу люди.

Керівник повинен уміти грамотно управляти, розумітися на питаннях життєзабезпечення. Сьогодні ситуація складається таким чином, що кадровий дефіцит відчувають невеликі громади з чисельністю населення нижче 5 тис. осіб, а також громади Донецької та Луганської області через бойові дії на території даних областей. Тому необхідно звернути увагу на формування кадрового потенціалу, для того щоб сформовані громади могли мати повноцінний виконком та фахівців управління, які б змогли правильно побудувати оргструктуру громади та працювати над напрямками підвищення її конкурентоспроможності.